

ISSN 2078-5119

**Theory and Practice
of Teaching
Ukrainian as a
Foreign Language** **Теорія і практика
викладання
української мови
як іноземної**

Issue 8

Випуск 8

Scientific journal

Збірник наукових праць

Published 1–2 issues per year

Виходить 1–2 рази на рік

Published since 2006

Виходить з 2006 року

**Ivan Franko
National University of Lviv**

**Львівський національний
університет імені Івана Франка**

2013

Друкується за ухвалою Вченої Ради
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації.
Серія КВ № 15572-4044Р від 28 липня 2009 р.

У збірнику вміщено наукові статті, присвячені теоретичним питанням і практичним проблемам викладання української мови як іноземної. Розглянуто особливості організації процесу навчання української мови в чужомовній аудиторії, висвітлено деякі лінгвокраїнознавчі аспекти, з'ясовано проблеми міжкультурної комунікації та особливості викладання фонетики, лексики, граматики, стилістики української мови, розкрито роль тексту, проаналізовано засоби формування комунікативної компетенції в процесі викладання української мови як іноземної.

This is a collection of technical articles devoted to the theoretical questions and practical problems related to teaching Ukrainian as a foreign language. The articles examine unique aspects of organizing the process of studying Ukrainian for a foreign language audience. Various language and country studies aspects are illuminated; in addition, problems in cross-cultural communication are discovered, as well as particularities of teaching the phonetics, lexica, grammar, and stylistics of Ukrainian. The role of the text is revealed, and means of forming communicative competence in the process of teaching Ukrainian as a foreign language are analyzed.

Редакційна колегія:

проф., д-р філол. наук *Ірина Кочан* (головний редактор), проф., д-р філол. наук *Флорій Бацевич*, проф., д-р філол. наук *Людмила Васильєва*, проф., д-р філол. наук *Олександра Сербенська*, проф., д-р філол. наук *Галина Мацюк*, проф., д-р філол. наук *Мар'ян Скаб*, проф., канд. філол. наук *Зеновій Терлак*, доц., канд. філол. наук *Ніна Станкевич* (заступник головного редактора), доц., канд. філол. наук *Зоряна Мацюк* (заступник головного редактора), старший викладач *Олександра Антонів* (відповідальний секретар редколегії).

Editorial Board:

Professor *Iryna Kochan* – Editor-in-Chief
Associate Professor *Nina Stankevych* – Assistant Editor
Associate Professor *Zorjana Matsiuk* – Assistant Editor
Senior Lecturer *Oleksandra Antoniv* – Managing Editor

Відповідальний за випуск проф., д-р. філол. наук *Ірина Кочан*

Адреса редколегії:
Львівський національний університет
імені Івана Франка
вул. Університетська, 1
79000 Львів, Україна
тел.: (+38032) 239 43 55

Editorial office address:
Ivan Franko
National University of Lviv
1, Universytets'ka Str.,
79000 Lviv, Ukraine
tel.: (+38032) 239 43 55

<http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/tpum.php>

Технічний редактор А.І. Чулаєвський
Коректор Л.Л. Гавриловська

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ, ВИДАВЦЯ І ВИГОТОВЛЮВАЧА:

Львівський національний університет
імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000 Львів, Україна

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК №3059 від 13.12.2007 р.

Формат 70x100/16.
Умовн. друк арк. 31, 2
Тираж 120 прим. Зам. № 86.

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2013

ЗМІСТ

І. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

<i>Надія Бабич. Мислення – мовлення – пам'ять як першооснова вивчення рідної та іноземної мов.....</i>	3
<i>Тетяна Мельничук. Лінгвістичні аспекти Закону України „Про засади державної мовної політики”.....</i>	11
<i>Олеся Палінська. Що ми вивчаємо, коли вивчаємо мову?.....</i>	18
<i>Світлана Романюк. Сертифікаційний іспит з української мови на рівні B2: зміна зразка.....</i>	27
<i>Марія Тишкова. Використання комунікативного методу вивчення української мови як іноземної у медичному ВНЗ.....</i>	40
<i>Пшемислав Юзвікевич. Роль сучасних технологій в університетському навчанні.....</i>	49
<i>Тетяна Шадріна, Ганна Звягіна. Інтеграція самостійної роботи у практичне заняття з української мови як іноземної в непрофільному ВНЗ.....</i>	59
<i>Надія Гимер. Візуалізація знань як метод інтенсифікації навчання іноземців української мови.....</i>	66
<i>Степан Черничко, Єлизавета Барань. Вивчення української мови у школах з угорською мовою навчання.....</i>	72
<i>Катерина Маргітич. Пізнавальні завдання для поглибленого вивчення державної мови в угорськомовних школах Закарпаття.....</i>	79

ІІ. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЛЕКСИКИ І ФРАЗЕОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ. УКРАЇНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АСПЕКТІ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

<i>Анна Хранюк. Лексеми борщ, вареники, городина у практичному навчанні української мови як іноземної.....</i>	86
<i>Ірина Процик, Олена Бурковська. Прийоми семантизації нової лексики в курсі української мови як іноземної (на матеріалі назв кольорів).....</i>	98
<i>Галина Бойко. Ономастика Європи, Азії та Африки на заняттях з української мови як іноземної.....</i>	105
<i>Сергій Яремчук. Вивчення синонімії на заняттях з української мови як іноземної.....</i>	114
<i>Галина Кузь. До проблеми формування фразеологічного мінімуму.....</i>	122
<i>Оксана Туркевич. Терміни компетенція і компетентність в українській лінгводидактиці.....</i>	130
<i>Петро Луньо. Термінологія конституційного права в курсі української мови як іноземної.....</i>	136
<i>Ірина Василяйко. Використання інтерактивних технологій під час вивчення української мови як іноземної (на матеріалі термінології кіномистецтва).....</i>	144

III. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОРФОГРАФІЇ ТА ГРАМАТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ. РОЛЬ ТЕКСТУ В НАВЧАННІ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

<i>Драгана Василієвич</i> . Орфографічні помилки сербських студентів на початковому етапі вивчення української мови як іноземної.....	150
<i>Софія Соколова</i> . Формування граматичної компетенції з української мови як іноземної: теоретичні основи й аперцепція студентами.....	159
<i>Зоряна Мацюк</i> . Видові форми дієслів як об'єкт вивчення в курсі української мови як іноземної.....	168
<i>Ірина Юзвяк</i> . Вивчення дієслів руху на заняттях з української мови як іноземної: практичні аспекти.....	178
<i>Ніна Станкевич</i> . Види читання в курсі української мови як іноземної.....	186
<i>Ганна Швець</i> . Текстова категорія інформативності у лінгводидактичному аспекті.....	194
<i>Олександра Антонів, Наталія Фарина</i> . Історичний роман Ліни Костенко „Маруся Чурай” як об'єкт вивчення в іншомовній аудиторії.....	209
<i>Ольга Ценюх</i> . Публіцистичний текст у курсі української мови як іноземної: проблеми рецепції.....	217
<i>Іванна Фецько</i> . Українська казка як об'єкт вивчення в іншомовній аудиторії.....	223
<i>Аліна Ісаєнко</i> . Аналіз україномовних креолізованих текстів реклами в іншомовній аудиторії.....	232
<i>Віра Маковська</i> . Роль субтитрів у формальних і неформальних навчальних контекстах.....	241
<i>Олександра Антонів, Анна Смерека</i> . Телефонна розмова як навчальний матеріал для вивчення діалогічного мовлення в іншомовній аудиторії.....	246
<i>Юлія Риси́ч</i> . Типові помилки в польсько-українському перекладі офіційних документів і методичні шляхи їх усунення.....	255
<i>Ганна Труба</i> . До питання про взаємодію категорії становості та аспектуальності.....	263

IV. ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

<i>Марія Редьква</i> . Лінгвокраїнознавчий аспект у курсі української мови як іноземної: реалізація в умовах мовного середовища та іншомовному просторі.....	270
<i>Дарія Добрусинець</i> . Назви народних духових інструментів: лінгвокраїнознавчі студії.....	275
<i>Оксана Самусенко</i> . Проблемні методи навчання в лінгвокраїнознавчому курсі української мови для студентів-іноземців.....	286
<i>Ірина Кудрейко, Юлія Новикова</i> . Формування мовленнєвої компетенції іноземних студентів підготовчого факультету: красназнавчий аспект.....	298
<i>Олег Качала</i> . Елементи країнознавства у викладанні української мови як іноземної.....	307

V. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА УКЛАДАННЯ ПІДРУЧНИКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ

<i>Ірина Кочан, Зоряна Мацюк. Лінгвометодичні основи укладання підручників з української мови як іноземної.....</i>	<i>315</i>
<i>Тетяна Космеда, Тетяна Осіпова. Новий посібник з фразеології української мови для іноземних студентів: концептуальні засади.....</i>	<i>324</i>
<i>Вікторія Лебович. Історія створення підручника української мови для початківців в Угорщині.....</i>	<i>333</i>
<i>Мирослава Шевченко. Лінгводидактичні основи створення навчального посібника з української мови як іноземної (професійний рівень C1).....</i>	<i>341</i>
<i>Наталія Скиба. Українська мова за професійним спрямуванням (лінгвометодичні розробки навчального посібника для студентів-психологів).....</i>	<i>353</i>
<i>Алла Архангельська, Олена Левченко. Українська мова: посібник із розвитку мовлення.....</i>	<i>363</i>

VI. РЕЦЕНЗІЇ

<i>Ярослава Прихода. Новий навчальний комплект для польських студентів.....</i>	<i>368</i>
<i>Інна Швед. Новий підручник української мови для словацьких студентів.....</i>	<i>371</i>
<i>Тарас Шмігер, Леся Джарбо. Підручник української мови для англомовних з 1950-х рр.....</i>	<i>374</i>

VII. ХРОНІКА ПОДІЙ

<i>Ірина Процик. Docendo discimus, або навчальна практика студентів-україністів Франкового університету у Вроцлавському університеті.....</i>	<i>379</i>
---	------------

УДК 811.161.2:371.3

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ШКОЛАХ З УГОРСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ

Степан Черничко, Єлизавета Барань

*Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II,
кафедра філології,
площа Кошута, 6, 90202 м. Берегове, Україна,
тел.: +380314123462
ел. пошта: csistvan@kmf.uz.ua, caroline@kmf.uz.ua*

Проаналізовано результати діяльності робочої групи, створеної з метою покращення вивчення української мови учнями шкіл з угорською мовою навчання міста Берегове Закарпатської області, названо видання, створені членами робочої групи.

Ключові слова: вивчення української мови як державної, школи з мовою навчання національних меншин, методика викладання української мови.

Право вивчати державну мову країни є частиною мовних прав людини. Україна взяла на себе зобов'язання створити всі необхідні умови для результативного вивчення державної мови. Згідно з Національною доктриною розвитку освіти, „мовна освіта у державі спрямована насамперед на обов'язкове оволодіння громадянами України державною мовою. [...] У навчальних закладах, в яких навчання ведеться мовами національних меншин, створюються умови для належного опанування державної мови”¹.

Однак, на підставі аналізу конкретних фактів фахівці стверджують, що „попри усі позитивні моменти нормативних актів, за роки незалежності держава так і не змогла створити відповідні умови для належного опанування державної мови” [2: 108]. Унаслідок цього рівень володіння українською мовою серед учнів шкіл з мовами навчання національних меншин характеризується значною неоднорідністю.

На початку січня 2009 року за ініціативою Берегівської міської ради та Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II (далі – ЗУІ) була створена робоча група для укладання і видання навчальних програм, підручників, методичних посібників, які б сприяли ефективному вивченню української мови як державної у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах з угорською мовою навчання і виховання. Робоча група вела діяльність у двох основних напрямках. Перший із них стосується концептуальних засад викладання української мови як державної (науково-теоретично-методичний напрямок). Другий – розробки методичних посібників для освітніх закладів з угорською мовою навчання і виховання, де проводиться викладання української мови (практично-методичний напрямок).

Робоча група також мала на меті виконати порівняльний аналіз змісту програм української мови для шкіл з українською та угорською мовами навчання та визначити обсяг годин для вивчення державної мови згідно з навчальними планами для 11-річної школи. Відомо, що шкільний предмет „Українська мова” є складовою навчальних

1 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

планів усіх шкіл України. Безумовно, у школах з українською мовою навчання, де державна мова в основному є рідною для учнів, педагоги застосовують зовсім інші методи, ніж у школах з мовами навчання національних меншин. А в школах національних меншин українську мову починають вивчати в першому класі. Тут варто зазначити, що на територіях компактного проживання угорців, особливо в сільських місцевостях, діти дошкільного віку в домашньому оточенні чують тільки угорську мову, тож з українською вони знайомляться вперше у школі. Ці особливості враховують і укладачі програми з української мови для 5–9 класів шкіл з угорською мовою навчання, зазначаючи: „Специфіка організації навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах з угорською мовою навчання зумовлена: по-перше, тим, що на початку вивчення цієї мови більшість учнів не володіє нею; по-друге, належністю української та угорської мов до різних генеалогічних груп, розбіжностями звуко-буквених систем, а також графіки, орфографії, орфоепії, синтаксису та ін. у цих мовах” (Програма з української мови для 5–9 класів шкіл з угорською мовою навчання), а в школах з українською мовою навчання основна мета вивчення цієї дисципліни – розвивати мовлення, мовні навички і комунікативну компетенцію учнів, давати знання про структуру, будову рідної мови. Кількість годин, відведених на вивчення дисципліни „Українська мова” у школах з українською мовою навчання більша, ніж у школах з мовами навчання національних меншин (див. табл.1).

Таблиця 1

Кількість годин, відведених на вивчення української мови та літератури в школах з українською та угорською мовами навчання (2011–2012 рр.)

українською та угорською мовами навчання (2011–2012 рр.)												
Ланки освіти	Початкова				Загальноосвітня					Середня		Усього
Предмет/клас	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Школи з українською мовою навчання												
Українська мова	8	7	7	7	3,5	3	3	2	2	1	1	44,5
Українська література	–	–	–	–	2	2	2	2	2	2	2	14
Школи з угорською мовою навчання												
Українська мова	3	3	4	4	3	3	2	2	2	2	2	30
Українська література	–	–	–	–	2	2	2	2	2	2	2	14

Таблиця демонструє, що у школах з українською мовою навчання кількість годин за 11 років навчання, відведених на вивчення української мови, нараховує 44,5 годин, у той час як у школах з угорською мовою навчання – усього 30 годин. Вимоги до виконання незалежного оцінювання однакові для всіх, однак зрозуміло, що за таких умов кінцевий результат не може бути однаковий.

Отож члени робочої групи з метою покращення вивчення української мови учнями-угорцями створили методичні посібники та унаочнення, що відповідають чинній програмі. Учителі і вихователі вважають за потрібне розпочати ознайомлення з державною мовою вже в дошкільних навчальних закладах. Тому було укладено навчальну програму з української мови для дітей дошкільного віку, рідною мовою яких є угорська.² Ознайомлення з державною мовою набуло особливої важливості після того, як для дітей п'ятирічного віку стала обов'язковою однорічна підготовка до школи в дошкільному навчальному закладі.

² Густі І., Барань Є., Гергель Е. Навчальна програма „Українська мова як друга для дітей дошкільного віку (рідна мова яких угорська)”. – Ужгород : Гражда, 2010.

Також було розроблено допоміжні методичні матеріали для підготовки та проведення державної підсумкової атестації з української мови у четвертих класах загальноосвітніх навчальних закладів шкіл з угорською мовою навчання.³

Для учнів молодших класів створено робочі зошити для закріплення та перевірки вивченого матеріалу.⁴ Такого ж типу робочі та комплексні зошити для контрольних робіт були видані і для учнів 5–9 класів.⁵, а також посібник для вчителів *Матеріали до уроків української мови у 9 класі шкіл з угорською мовою навчання*.⁶

Виникають труднощі і під час вивчення української літератури учнями-угорцями, що частково пов'язано з тим, що бібліотеки шкіл недостатньо забезпечені програмовими творами української художньої літератури, однак якщо і є потрібні книги, більшість учнів не має достатнього лексичного запасу для розуміння змісту творів [це показують і результати нашого дослідження, 4 : 148–149]. У зв'язку з цим виникає питання: чи буде курс української літератури розвивати естетичний смак, пізнавальні інтереси школярів та чи сприятиме формуванню духовно розвиненої,

³ Сергійчук Ю. П., Мастюк Т. В. Збірник підсумкових контрольних робіт для підготовки та проведення державної підсумкової атестації з української мови (читання) у четвертих класах загальноосвітніх навчальних закладів шкіл з угорською мовою навчання Закарпатської області. – Ужгород : Гражда, 2010.; Мастюк Т. В., Сергійчук Ю. П. Українська мова (державна). Орієнтовні тексти для діалогічного й монологічного мовлення у 2–4 класах з угорською мовою навчання. – Ужгород : Гражда, 2010.; Мастюк Т. В., Сергійчук Ю. П. Українська мова (державна). Орієнтовні тексти для аудіювання у 2–4 класах з угорською мовою навчання. – Ужгород : Гражда, 2010.; Мастюк Т. В., Сергійчук Ю. П. Українська мова (державна). Орієнтовні тексти для диктантів і списувань у 3–4 класах з угорською мовою навчання. – Ужгород : Гражда, 2010.; Маргітич М. Збірник диктантів з української мови для початкових класів угорськомовних шкіл. – Ungvár : PoliPrint, 2010.

⁴ Сергійчук Ю. П., Мастюк Т. В. Українська мова (державна). Робочий зошит 2 клас (для шкіл з угорською мовою навчання). Додаток до підручника. – Ужгород : Гражда, 2010.; Сергійчук Ю. П., Мастюк Т. В. Українська мова (державна). Робочий зошит 3 клас (для шкіл з угорською мовою навчання). Додаток до підручника. – Ужгород : Гражда, 2010.; Сергійчук Ю. П., Мастюк Т. В. Українська мова (державна). Робочий зошит 4 клас (для шкіл з угорською мовою навчання). Додаток до підручника. – Ужгород : Гражда, 2010.; Сергійчук Ю. П., Мастюк Т. В. Українська мова (державна). Комплексний зошит для контрольних робіт (2 клас) для шкіл з угорською мовою навчання. Додаток до підручника. – Ужгород : Гражда, 2010.; Сергійчук Ю. П., Мастюк Т. В. Українська мова (державна). Комплексний зошит для контрольних робіт (3 клас) для шкіл з угорською мовою навчання. Додаток до підручника. – Ужгород : Гражда, 2010.; Сергійчук Ю. П., Мастюк Т. В. Українська мова (державна). Комплексний зошит для контрольних робіт (4 клас) для шкіл з угорською мовою навчання. Додаток до підручника. – Ужгород : Гражда, 2010.

⁵ Скаканді В., Олексій С., Осадча Н. Розвиток зв'язного мовлення для шкіл з угорською мовою навчання (5 клас). Додаток до підручника (робочий зошит). – Ужгород : Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н. Розвиток зв'язного мовлення для шкіл з угорською мовою навчання (6 клас). Додаток до підручника (робочий зошит). – Ужгород : Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н. Розвиток зв'язного мовлення для шкіл з угорською мовою навчання (7 клас). Додаток до підручника (робочий зошит). – Ужгород : Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н. Розвиток зв'язного мовлення для шкіл з угорською мовою навчання (8 клас). Додаток до підручника (робочий зошит). – Ужгород : ПоліПрінт, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н. Розвиток зв'язного мовлення для шкіл з угорською мовою навчання (9 клас). Додаток до підручника (робочий зошит). – Ужгород : ПоліПрінт, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н. Комплексний зошит для контрольних робіт. Для шкіл з угорською мовою навчання (5 клас). Додаток до підручника (робочий зошит). – Ужгород : Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н. Комплексний зошит для контрольних робіт. Для шкіл з угорською мовою навчання (6 клас). Додаток до підручника (робочий зошит). – Ужгород : Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н. Комплексний зошит для контрольних робіт. Для шкіл з угорською мовою навчання (7 клас). Додаток до підручника (робочий зошит). – Ужгород : Гражда, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н. Комплексний зошит для контрольних робіт. Для шкіл з угорською мовою навчання (8 клас). Додаток до підручника (робочий зошит). – Ужгород : ПоліПрінт, 2010.; Скаканді В., Олексій С., Осадча Н. Комплексний зошит для контрольних робіт. Для шкіл з угорською мовою навчання (9 клас). Додаток до підручника (робочий зошит). – Ужгород : ПоліПрінт, 2010.

⁶ Маргітич К. Є. Матеріали до уроків української мови у 9 класі шкіл з угорською мовою навчання. – Ужгород : Гражда, 2010.

високоморальної особистості, а аналіз художнього твору чи буде викликати в учнів усвідомлення спілкування з мистецтвом, збуджувати патріотичні почуття, розвивати творче самостійне мислення? Та все ж, незважаючи на труднощі, учні-угорці готуються до зовнішнього незалежного оцінювання з української літератури. У цьому їм стануть у пригоді редаговані членами робочої групи видання, які містять художні твори українською мовою (відповідно до програми) та їх угорський переклад. Вийшла хрестоматія творів української літератури для 5–9⁷ та 10–11⁸ класів, де подано й завдання, які сприяють не лише засвоєнню програмового матеріалу, але й розвиткові зв'язного мовлення учнів.

Окрім цього, щороку на базі ЗУІ проводяться підготовчі курси до незалежного тестування з української мови і літератури для учнів шкіл міста Берегова та околиці, які зазвичай відвідує більшість випускників шкіл з угорською мовою навчання.

Варто зазначити, що з часу введення у 1991 році української мови в угорськомовних школах Закарпаття постала необхідність у створенні лексикографічних праць, адже *Угорсько-український словник* за редакцією О. Рота та ін. та *Українсько-угорський словник* за редакцією Л. Катони⁹ на той час застаріли. У 2001 та 2005 роках побачили світ *Угорсько-український та українсько-угорський словник* за ред. П. Лизанця¹⁰, однак вони дорогі, тож не кожен може їх придбати. Викладачі кафедри філології ЗУІ уклали *угорсько-український*¹¹, *українсько-угорський*¹² шкільний словничок (у реєстрах більше 20000 заголовних слів)¹³, а також кілька розмовників.¹⁴ Недавно вийшов у світ угорсько-український та українсько-угорський фразеологічний словник за редакцією Петра Лизанця.¹⁵ Наразі викладачами ЗУІ планується перевидання доповненого українсько-угорського та угорсько-українського словничка.

⁷ Кордонець О. (редактор) *Українська література. Хрестоматія для учнів 5–9 класів шкіл з угорською мовою навчання*. – Ужгород : Гражда, 2010.

⁸ Кордонець О. (редактор) *Українська література. Хрестоматія для учнів 10–11 класів шкіл з угорською мовою навчання*. – Ужгород : Гражда, 2010.

⁹ Чучка П., Рот О., Сак Ю. (редактор) *Угорсько-український словник*. – Будапешт–Ужгород: Akadémiai Kiadó – Kárpátontúli Területi Kiadó, 1961.; Katona Lóránt (редактор) *Ukrán–Magyar szótár // Українсько-угорський словник*. – Будапешт–Ужгород : Akadémiai Kiadó – Kárpátontúli Területi Kiadó, 1963.

¹⁰ Лизанець П. (редактор) *Magyar–ukrán szótár // Угорсько-український словник*. – Ужгород : ІВА, 2001.; Лизанець П. (редактор) *Ukrán–magyar szótár // Українсько-угорський словник*. – Ужгород : ІВА, 2005 (друге вид. 2008).

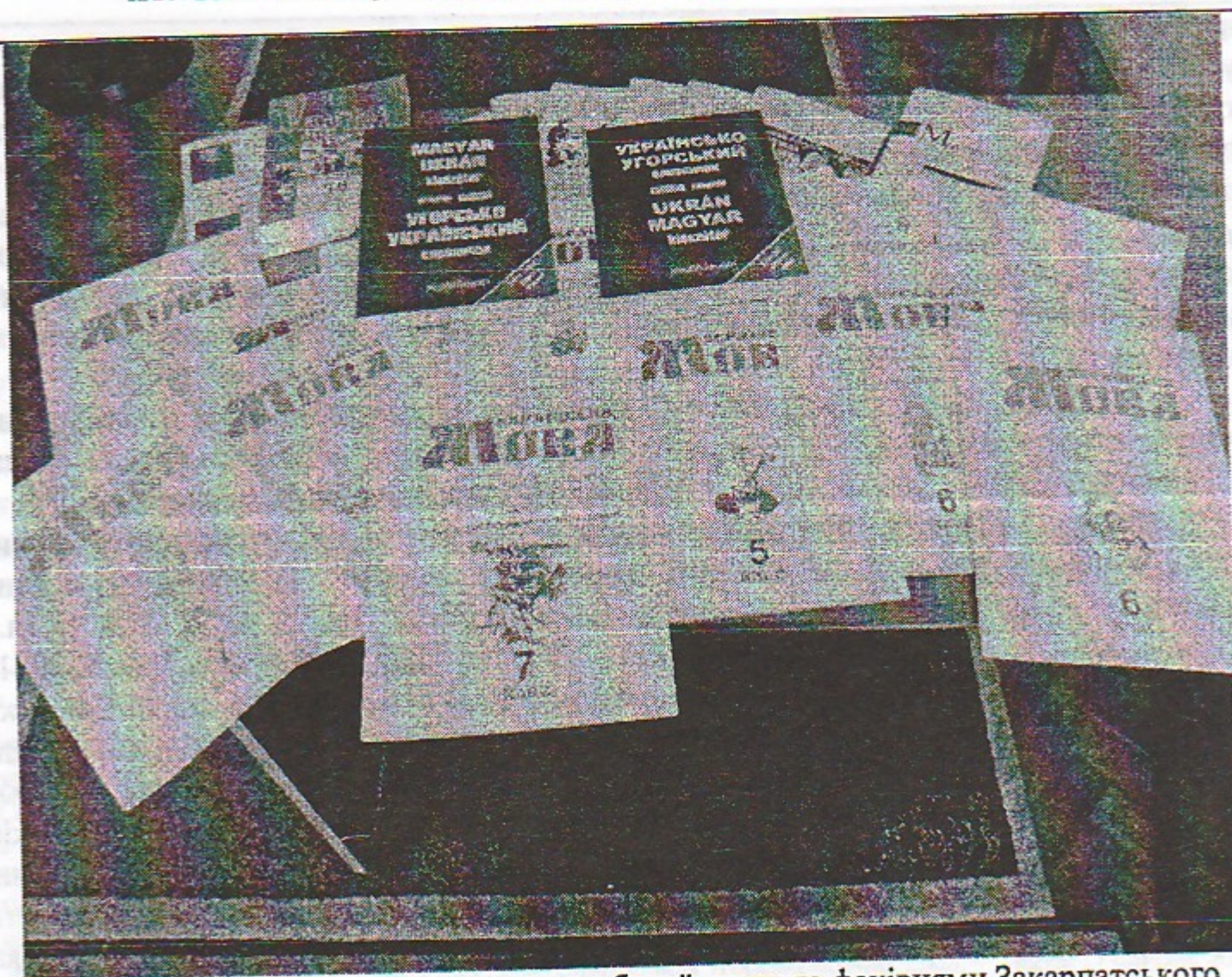
¹¹ *Magyar–ukrán kisszótár // Угорсько-український словничок*. – Ужгород–Берегово : СП ПоліПрінт–Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, 2006.

¹² *Ukrán–magyar kisszótár // Українсько-угорський словничок*. – Ужгород–Берегово : СП ПоліПрінт–Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, 2008.

¹³ Школи з угорською мовою навчання міста Берегова отримали 5–10 екземплярів словників.

¹⁴ Маргітш К., Гіреш К., Гіреш Е. *Українсько-угорсько-англійський розмовник*. Берегово : Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, 2006.; *Pecsora Éva és Margitics Marianna. Tanulj nyelveket egyedül: magyar–angol–ukrán és ukrán–angol–magyar*. – Budapest : Info13 Közhazsnú Egyesület, 2010.

¹⁵ Лизанець П. (редактор) *Ukrán–magyar állandósult kifejezések szótára // Українсько-угорський словник сталих словосполучень та виразів*. – Ужгород : Карпати, 2009; *Lizanec Péter szerk.: Magyar–ukrán állandósult kifejezések szótára // Угорсько-український словник сталих словосполучень та виразів*. – Ужгород : Карпати, 2009.

Видання, створені колективом робочої групи та фахівцями Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II

У центрі уваги представників угорської меншини України, фахівців з питань мовної освіти перебуває коло проблем, пов'язане із засвоєнням української мови учнями-угорцями [5; 3 : 287–291]. Вони надають цінні рекомендації, усіляк сприяють тому, щоб методика викладання української мови була спрямована саме на успішне оволодіння державною мовою [5 : 130–134].

На основі викладеного вище можемо зробити висновки: поліпшення вивчення української мови у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин потрібно вирішувати в системі мовної освіти, де мова навчання – рідна мова учнів, а державну мову викладають на високому рівні фахівці, спеціально підготовлені для такої роботи, маючи сучасні підручники, методичні посібники, робочі зошити, відповідне унаочнення, мультимедійні засоби тощо. Укладаючи підручники, посібники з української мови, потрібно враховувати, що угорська та українська мова генетично не споріднені, а більшість учнів угорської національності з українською мовою ознайомлюється лише в першому класі. Якнайбільше уваги на початковому етапі навчання потрібно звертати на розвиток комунікативної компетентності учнів, у тому числі на збільшення словникового запасу, а не тільки на засвоєння граматичного матеріалу. Під час вивчення української літератури твори художньої літератури мають бути пристосованими (адаптованими) до рівня знань української мови угорськомовних учнів. У шкільній програмі з української мови для шкіл з угорською мовою навчання треба відвести значну кількість годин для розвитку зв'язного мовлення. І тоді рівень мовної і комунікативної компетенції учнів шкіл з мовами навчання національних меншин буде високий як рідною, так і державною мовою. Необхідно створити

спеціальні методичні посібники для вчителів і сучасне мультимедійне унаочнення для учнів. Фахівці вважають [1 : 82], що при відповідальному, компетентному підході до справи, проблеми, пов'язані із засвоєнням української мови як державної у школах з угорською мовою навчання, будуть вирішені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Берегсасі А. Українська мова у школах з угорською мовою навчання у соціолінгвістичному аспекті / А. Берегсасі, С. Черничко // Українознавство. – 2005. – №4. – С. 82–86.
2. Мельник С. Етнічне та мовне розмаїття України. Аналітичний огляд ситуації / Світлана Мельник, Степан Черничко. – Ужгород : ПоліПрінт, 2010. – 163 с.
3. Орош І. Педагогічний аспект оцінювання знань учнів шкіл із навчання мовами національних меншин української мови та літератури в системі незалежного тестування / Ілдіко Орош // Державотворча й об'єднувальна функції української мови: реалії, здобутки, перспективи. – Ужгород, 2009. – С. 287–291.
4. Bárány E. Második és idegen nyelv oktatása a beregszászi magyar iskolák 5. osztályában: a motiváció és nyelvi készség összefüggése az oktatáspolitikai tényezőkkel / Erzsébet Bárány, Ilona Huszti, Márta Fábián // Nyelvi mítoszok, ideológiák, nyelvpolitika és nyelvi emberi jogok Közép-Európában elméletben és gyakorlatban. A 16. Élőnyelvi Konferencia anyagai. – Budapest–Beregszász, 2011. – С. 145–154.
5. Csernicskó I. Megtanulunk-e ukránul? A kárpátaljai magyarok és az ukrán nyelv / István Csernicskó. – Ungvár : PoliPrint, 2012. – 151 с.

Стаття надійшла до редакції 05.10. 2012

доопрацьована 15. 11. 2012

прийнята до друку 10. 01. 2013

MEANS FOR IMPROVING THE STUDY OF UKRAINIAN BY PUPILS IN SCHOOLS WITH INSTRUCTION IN HUNGARIAN

Stepan Chernychko, Ielyzaveta Baran

*Ferenc Rakoczy II Transcarpathian Hungarian Institute,
Department of Linguistics,
6 Kossuth Square, 90202 Berehove, Ukraine,
phone: +380314123462
e-mail: csistvan@kmf.uz.ua, caroline@kmf.uz.ua*

This paper analyses the results of the efforts of the working group established to improve pupils' knowledge of Ukrainian in schools with instruction in Hungarian in the town of Berehovo, Transcarpathia region. The paper also lists published work created by the members of this working group.

Key words: learning Ukrainian language as the state language, schools with instruction in the languages of national minorities, methods of teaching Ukrainian.

ИЗУЧЕНИЕ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛАХ С ВЕНГЕРСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ

Степан Черничко, Елизавета Барань

*Закарпатский венгерский институт им. Ференца Ракоци II,
кафедра филологии,
площадь Кошута, 6, 90202 Берегово, Украина,
тел.: +380314123462
эл. почта: csistvan@kmf.uz.ua, caroline@kmf.uz.ua*

Проанализированы результаты деятельности рабочей группы, созданной с целью улучшения изучения украинского языка учащимися школ с венгерским языком обучения города Берегово Закарпатской области, перечислены издания, созданные членами рабочей группы.

Ключевые слова: изучение украинского языка как государственного, школы с языком обучения национальных меньшинств, методика преподавания украинского языка.